

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ім. Г. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ» ім. І. СІКОРСЬКОГО

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ ХІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»**

**REPORTS OF THE XI INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE “A PERSON, A SOCIETY, COMMUNICATIVE TECHNOLOGIES”**

м. Харків, 26–27 жовтня 2023 р.

Харків
2023

УДК 740+656+338

ББК 87

Л 93

Головні редактори:

Панченко С.В. – доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, ректор Українського державного університету залізничного транспорту

Андрущенко В.П. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Редакційна колегія:

Абашик В.О. – д-р філос. наук, професор

Бабенко А.О. – канд. техн. наук, доцент

Вельш Вольфганг – габілітований доктор філософії, професор

Даніл'ян В. О. – канд. філос. наук, доцент

Дудін О.А. – канд. техн. наук, доцент

Змій С.О. – канд. техн. наук, доцент

Каграманян А.О. – канд. техн. наук, доцент

Колеснік К. Е. – канд. іст. наук, доцент, академік ТАУ

Коростельов Є.М. – канд. техн. наук, доцент

Кравець А. М. – канд. техн. наук, доцент

Куценко М. Ю. – канд. техн. наук, доцент

Лисечко В.П. – канд. техн. наук, доцент

Лях В.В. – д-р філос. наук, професор

Новіков Б. В. – д-р філос. наук, професор

Павлов В. І. – канд. філос. наук, доцент

Панченко В. В. – канд. техн. наук, доцент

Соломніков І.В. – канд. екон. наук, доцент

Семенцова О.В. – канд. екон. наук, доцент

Толстов І. В. – канд. філос. наук, доцент

Устенко О. В. – д-р техн. наук, професор, академік ТАУ

Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету залізничного транспорту (протокол № 6 від 11.12.2023 р.)

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. 26-27 жовтня 2023р. Відп. за випуск В.О. Даніл'ян. — Харків : Мачулін, 2023. — 242 с..

ISBN 978-617-8195-79-3

УДК 740+656+338

Матеріали подано в авторській редакції

ISBN 978-617-8195-79-3

© Авторський колектив, 2023

© Мачулін, худ. оформлення, 2023

*ЛЯХ В.В., д. філос. н., професор
Інститут філософії імені Г.С.Сковороди НАН України
м. Київ, Україна*

ЧИ МОЖЛИВА АЛЬТЕРНАТИВА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ?

Осмислення глобалізації як тренду і як певного типу світобачення, що був зафіксований наприкінці ХХ ст. у праці Р.Робертсона «Глобалізація: соціальна теорія і глобальна культура» (1992), зазнало значних змін в процесі розвитку цієї концепції. Попередня, однозначна схвальна оцінка цього тренду зазнала певних змін. Зокрема, на перших порах серед науковців переважала думка, що глобалізація – це магістральний шлях розвитку всього людства. Вважалося, що ті країни, які не простують в цьому напрямку, залишаться на узбіччі історії. Відповідно, будь-які анти-глобалістські рухи піддавалися критиці як такі, що є реакційними, які тягнуть людство назад, до минулого. Однак, згодом відбувається трансформація цієї концепції, визнання наявності внутрішніх суперечностей і негативних наслідків. Недарма на різних форумах і конференціях все частіше використовують кліше «виклики глобалізації».

Утім, чи існує альтернатива глобалізації? Спробуємо з'ясувати аргументи «за» і «проти», представлені в сучасних зарубіжних дослідженнях цієї теми.

Передусім зазначимо, що на підтвердження доцільності і прогресивності глобалістської тенденції працювали концепції інформаційного суспільства і модернізації. Зокрема, М.Кастельс (1996) пов'язував глобалізацію зі становленням нової (інформаційної) реальності, з новим соціальним порядком, символічною економікою і віртуальною культурою. Відповідно, на його думку, глобалізація не є суцільною навалою, а діє вибірково, невпинно скануючи планету у пошуках можливостей для свого застосування.

Утім, вже в перших публікаціях щодо глобалізації, зокрема, в праці Р.Робертсона «Глокалізація: часопростір і гомогенність-гетерогенність» (1995), автор застосовує неологізм «глокалізація», який утворений з двох термінів: «глобалізація» і «локалізація», і який має вказувати на взаємодію і взаємозв'язок між глобальним і локальним. Пізніше глокалізацію почали тлумачити або як різновид глобалізації, або як саму сутність процесу глобалізації. Тобто тут глокалізація постає як природний процес, який певним чином узгоджує і взаємопов'язує глобальні і локальні інтереси різних країн світу.

Прихильники модернізації (іншої концепції, що лежить в основі теоретичних засад сучасної глобалізації) також наголошують на необхідності глобальних змін і відмови від традиційної культурної спадщини. Їхня аргументація теж ґрунтується на ідеї поділу світу на захисників прогресу і реакціонерів, тобто тих, хто боїться змін і втрати звичного способу життя. Існує безліч досліджень щодо необхідності і бажаності модернізації. Згадаємо одну з

останніх праць такого типу – Р.Інглхарт, Кр.Вельцель «Модернізація, культурні зміни і демократія» (2005), в якій автори пов'язують успіхи модернізації з людським розвитком взагалі.

На відміну від такої оцінки Е.Гіденс в праці «Нестримний світ» (2000) вказував на складність і неоднозначність цього процесу та його суперечливі наслідки. Адже глобалізація діє за принципом: «тягни – штовхай». Тобто вона не лише сприяє розвитку, але й руйнує усталені форми життєдіяльності, фактично формуючи «світ без опори», в якому важко знайти однозначні світоглядні орієнтири. Вона може зруйнувати місцеву економіку, позбавити людей звичного способу життя. Вона знецінює локальні національні ідентичності. Зрештою, саме тому різні форми фундаменталістських спротивів є побічним продуктом глобалізації. Звідси також походить умонастрій про «виклики глобалізації», на які потрібно знайти адекватні відповіді.

Французький філософ Б.Лятур (2017) вказує на різні тлумачення глобалізації, які значною мірою ускладнюють сприйняття цього явища. Передусім глобалізація розуміється як щось *одне*, яке визначає позицію певної частини світу щодо напрямку розвитку. В такому випадку ми маємо певну уніфікацію і нав'язування стандартів, вироблених в окремій частині світу. Така глобалізація постає як мінус-глобалізація. Водночас існує і плюс-глобалізація, завдяки якій *примножуються* точки зору, підходи і стратегії, зростають можливості для розвитку і збільшення розмаїття. Саме таку глобалізацію слід підтримувати.

Ту ж саму аргументацію Б.Лятур застосовує і щодо модернізації. Тобто слід розрізняти плюс-модернізацію і мінус-модернізацію. Однак автор вказує і на інші ознаки того, що проект «глобалізація (модернізація)» втратив свою перспективність. Різні країни світу так і не змогли досягти консенсусу щодо адекватної реакції на кліматичні зміни. Зростають ризики як техногенних, так і природних катастроф. Існує загроза нової світової війни. Міграційні потоки вже зараз підривають основи усталеного світопорядку. В такій ситуації постає питання щодо безпечного і прийняттого місця проживання. Раптом з'ясувалося, що планета занадто мала для глобалізації. Назвою книги «Де приземлитися?» Лятур якраз і підкреслює неспроможність проекту глобалізації, оскільки на перший план виходить питання пошуку придатного для життя місцеперебування. Цей зсув у світоглядних орієнтаціях автор позначає як появу нового аттрактора – Земне, який стоїть осторонь традиційної перспективи: локальне (архаїчне) – глобальне (прийдешнє).

На перший погляд здається, що саме цим переймається сучасна екологія. Однак, на думку Лятура, вона теж втрачає свої позиції, оскільки все ще перебуває в полоні попередньої перспективи – локальне-глобальне, хоча й намагається

зайняти якусь середню позицію. Екологи працюють в межах парадигми Нового часу, в якій природа розглядається як пасивний об'єкт, матеріал для перетворення. Атрактор Земне задає новий вектор для екологічних досліджень: відтепер метою є не «завоювання» природи, а виявлення критичних зон, реакцій на діяльність людини, опис системи залежностей, в яких живуть люди, тощо. Така екологія втрачає свій звичний контекст. Орієнтація на «Земне» також передбачає ще більш ширшу трансформацію, а саме: перехід від системи *виробництва* до системи *породження*.

Отже, Б.Лятур пропонує реальну альтернативу тренду глобалізації. Проте, тут постає наступне питання: яким чином і завдяки яким рушійним силам можливо здійснити таку трансформацію? Сам дослідник розуміє складність цього питання і майже його нерозв'язність. Тому пропонує здійснити хоча б перший крок в цьому напрямі: описувати ту незнайому територію, яку він означив як «Земне». Ця концепція передбачає внутрішнє перетворення людини і перегукується з концепцією Е.Фромма, який у передбаченні майбутньої катастрофи індустріальної цивілізації пропонував людям змінити свій *modus Vivendi* з модусу «володіння» на модус «бути». Тож маємо ще один варіант «радикального гуманізму», хоча і з дещо іншою аргументацією.

Список використаних джерел

1. Latour B. *Ou atterrir?* Paris, La decouverte, 2017.

МОСКВІН Я. В., асистент кафедри
Харківський національний медичний університет
м. Харків, Україна

КОНСЕРВАТИЗМ: АКТУАЛЬНІ ТА ВІЧНІ ПИТАННЯ

Політична філософія консерватизму залишається недостатньо досліджуваною у вітчизняній науці, тому треба відмітити його основні положення та те, чому його вивчення є актуальним. Консерватизм сформувався під час Модерну і відрізняється від лібералізму своїм зв'язком з традицією. Важливим аспектом консерватизму є аналіз та критика соціальних змін та суспільних реформ. Консерватори прагнуть зберегти краще з минулого та розрізняють між тим, що неактуально та тим, що перспективно. Вони не відкидають традицію та досліджують раціональний підхід до змін для забезпечення розумного прогресу. Консервативність дає змогу подивитись на будь-яку новину зваженим поглядом, який повинен унеможливити негативний аспект змін. Проте необхідно враховувати і недосконалість будь-якої людини а отже її непродуктивну консервативність, яка не повинна вважатися чимось корисним [2].

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ І. ФІЛОСОФСЬКІ ТА ГУМАНІТАРНІ НАУКИ	5
АБАШНІК В.О. Григорій Сковорода у творчості Фелікса Гаазе (1882–1965)	5
АБАШНІК У.В. «Будинок привидів» (1942): особливості швейцарської комедії жахів	9
БЕРЕЗНИЙ В.М., ЄРМОЛЕНКО О.А., ЛИСЬОНКОВА Н.М. Трансформація освіти в епоху нейромереж	12
БЛИЗНЮК Л.М. Психофізіологічні основи мови і мислення	14
БЛИЗНЮК Л.М., МИХАЙЛОВА Є. Неогумбольдтіанство у визначенні мовної картини світу	16
БОЙЧЕНКО М.І. Цінності використання ші та вартості люської комунікації	18
ВАРЛАМОВА А.В., НЕШКО С.І. Переклад як засіб комунікації	21
ГАЙДЕМАНН Дітмар Герман Моральний скептицизм та етичний релятивізм	22
ДАНІЛ'ЯН В.О. Теорія регіональних розбіжностей Стейна Роккана	30
ДАНІЛ'ЯН В.О., РЯБЧЕНКО С.Р., БАБЕНКО К.А. Соціально-психологічні чинники формування здорового способу життя здобувачів вищої освіти	32
ДАРАГАН А., НАЗАРЕНКО І.Л. Особливості перекладу економічних текстів	34
ДОВЖЕНКО С.С., СВЕТОШ В.Ю. Особливості фізичної активності у зрілому віці у відповідності з європейськими стандартами	35
ДОНЕЦЬ С.М., ТАРУТА А. Переклад українських суспільно-політичних реалій англійською мовою	37
ЗАГРІЙЧУК І. Д. Комунікація та толерантність в умовах сучасної пограничної ситуації	39
ЗРОДНІКОВА К.В., УМРИХІНА К.О. Людина та інформаційно-комунікативні технології: виклик сучасності	43
ЗРОДНІКОВА К.В., МИНИННИК Д.В. Вплив культурної глобалізації на суспільство	44
КІМ К.В., КОВАЛЬОВА О.В., ШАПАТІНА О.О. Комунікації учасників освітнього процесу	45
КОДАЛЛЕ Клаус-Міхаель Дух прощення	47
КОЛЕСНИК К.Е. Образ кайзера Вільгельма в творчості німецького медальєра Карла Гьотца	53
КОЛЕСНИК К.Е., ІХНЕНКО С.О. Англо-ірландська книжкова мініатюра у ранньому Середньовіччі	60
КОММЕДАЛ О. Теорія гендеру та гендерної ідентичності С. М. Ольсен	67

ЛАПЕНКО Р., НАЗАРЕНКО І.Л. Формування іншомовної компетентності студентів у говорінні: основні типи вправ	68
ЛУЧКО О.Р., ДОВЖЕНКО С.С. Шляхи підвищення ефективності фізичного виховання молоді в умовах дистанційного навчання	70
ЛУЧКО О.Р., КРИКУНОВА Д. Професійно-прикладна фізична підготовка залізничника у сучасній системі вищої освіти	72
ЛЯХ В.В. Чи можлива альтернатива глобалізації?	75
МОСКВІН Я. В. Консерватизм: актуальні та вічні питання	77
НАЗАРЕНКО І.Л. Використання методики CLIL у викладанні економіки англійською мовою студентам-філологам УкрДУЗТу	79
НЕШКО С.І. Роль перекладача, як технічного комунікатора в умовах глобалізації	84
НОС Н.М. Климентій Зіновійв – неординарний представник українського бароко	86
ПАВЛОВ В.І. Vita Activa як передумова приреченості сучасної людини (аналіз концепції Ганни Арендт)	87
ПАНКОВ Г.Д. Технологія протидії безчестю в сповідальному дискурсі (на прикладі Великого покайного канону Андрія Критського)	91
ПАНОВ В.Я. Декілька проблем, що підіймають lingua francas в сучасному суспільстві	93
РАДЧЕНКО І.Б. Особливості мовної комунікації в Інтернеті	96
РЖАВСЬКА Ю.В. Формування ціннісних орієнтацій молоді засобами фізичного виховання і спорту в європейському контексті	98
РЖАВСЬКА Ю.В., КОНОВАЛОВА К.О. Формування здорового способу життя молоді в умовах сьогодення	101
САЖИНА Т.М. Міжкультурна комунікація та проблеми навчання іноземних мов	103
СНІЖКО І.А., КОЛЕСНИК Т.К. Передумови, причини та рушійні сили взяття Сеути португальцями в 1415 році	105
ТУТАР О.В., АЛІМОВА V.M. Kunstphilosophie in der modernen Ukrainischen und Deutschen kultur	109
ТОЛСТОВ І.В., ВОЛОШИНА О.М. Стратегії подання стресу студентами під час дистанційного навчання	114
ТОЛСТОВ І.В., ДЕЙНЕКА В.В. Етикет як форма міжкультурної комунікації	116
ХАРЛАМОВА О.М. Мовні права та інформаційне суспільство: доступ до інформації різними мовами	119
ЦИГАНОВСЬКА Н.В., ДАНИЛ'ЯН В.О. Паркур: спорт чи молодіжна субкультура?	121
ЧАПЛИГІН О.К., СУК О.Є., ГЛУХОВ А.О. Соціальна трансформація як наслідок глобалізаційних змін	123
ЧЕРНИШОВ В.В. Міфотворчість як суспільно-політична творчість особистості: спроба філософського аналізу	126

Наукове видання
Відповідальність за редагування та достовірність інформації
несуть автори роботи

Людина, суспільство, комунікативні технології:
матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф.
26-27 жовтня 2023 р.

Reports of the XI International scientific-practical conference
“A person, a society, communicative technologies”

Відп. за випуск В.О. Даніл'ян

Підписано до друку 20.12.2023. Формат 60x84/16.
Гарнітура «Times». Папір для мн. ап.
Ум. друк. арк. 27,67. Обл.-вид. арк. 41,8.
Наклад 300 пр. Зам. №

Видавець Мачулін Л.І.
тел. +38(068)886-52-57
editor2016@ukr.net
<http://knigoizdat.org.ua>
Свідоцтво про держреєстрацію:
сер. ХК №125 від 24.11.2004

Віддруковано в ПП Озеров Г. В.
м. Харків, вул. Університетська, 3, кв. 9.
Свідоцтво про реєстрацію: № 818604 від 02.03.2000.